

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Філософія фінансів»

вибіркова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Жаворонок А.В., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/zhavoronok-artur-vitalijovych
Контактний тел.:	+380501698281
E-mail:	a.zhavoronok@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Всі аспекти життя людини в кінцевому результаті визначаються модусом економіки. Однак поряд з економічним етосом існує сфера духу, яка представляє собою об'єкт філософської рефлексії. Філософія фінансів – це нова віха в розвитку пізнавальних здатностей людини по освоєнню дійсності. Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія фінансів» є: поглибити уявлення про місце фінансів у світі природничому та духовному; засобами філософського знання осмислити фінансову систему і процес господарювання з точки зору граничних основ їхнього виявлення в бутті, як світі життя людини і людства; оволодіти філософським знанням як методологією фінансів з позицій сучасної епістемологічної філософської проблематики; осмислити факт існування фінансів у філософській інтерпретації у всій її глибині. Дисципліна «Історія фінансової науки» належить до блоку вибіркових освітніх компонент, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглиблення майбутніми фахівцями знань у сфері філософського мислення щодо сутності багатства, власності, грошей, ціни, праці, їх значення і роль в процесі досягнення індивідом глибин життєвого існування.

3. Пререквізити. Дисципліна «Філософія фінансів» вивчається у другому семестрі першого курсу паралельно з курсами «Мікроекономіка» та «Гроші і кредит». Знання з даної дисципліни будуть корисні для засвоєння таких дисциплін як «Фінанси», «Фінанси домогосподарств», «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Бюджетна система».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Філософія фінансів» сприяє поглибленню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	I	II	3	90	2	30	-	15	-	45	-	залік
заочна	I	II	3	90	2	6	-	2	-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Теми лекційних занять												
Змістовий модуль 1. Філософсько-етичні аспекти філософії фінансів												
<p>Тема 1. Філософія фінансів. Прологомени.</p> <p>Мета: розуміти загальне визначення предмету філософії фінансів, категоріальний простір осмислення філософії фінансів, причини появи даної галузі науки, полірефлексія, як об'єктивний світ фінансів та спосіб суб'єктивного освоєння.</p>	9	2	-	-	5	13			-	-	10	
<p>Тема 2. Відкриття економічного буття в філософії.</p> <p>Мета: розуміти елементи епосу, як початки буття економічного життя, виділення раціонально – інтелектуальної сфери суспільства, початки роздумів про цінності, які вимірюють життя, перехід від натурального до виробничого сільського господарства, роздуми про буття та їх трансформація в економічне життя, Перикл та його “Золотий Вік”.</p>	7	2	2	-	-	5	9	2	1	-	-	9
<p>Тема 3. Глобальне суспільство, економіка, фінанси.</p> <p>Мета: розкрити інтеграційний характер сучасного суспільства, суспільство як складна нерівноважна система, за логікою демосифікації та автоматизації його структурних ланок, історизм сучасної світо системи та глобалізація, логіка принципів глобального соціуму та його наслідків.</p>	11	4	2	-	-	5	9			-	-	9

Тема 4. Економічна суть філософії “Позитивного знання”. Мета: розкрити концепції моделей соціо-економічного обумовлення існування людини, позитивізм Огюста Конта, стадії позитивістського закону, класифікації наук.	11	4	2	-	-	5	9			-	-	9
Разом за змістовим модулем 1	38	12	6	-	-	20	40	2	1	-	-	37
Змістовий модуль 2. Емерджентні філософії фінансів												
Тема 5. Неолібералізм: екзистенція економічної свободи. Мета: досягнути інтерес до естетичних та моральних цінностей, свободи особистості та особливої форма державного стану, детерміналізм – нова концепція у філософії, ірраціоналізм А. Бергсона, “Теорія економічного розвитку” Й.А. Шумпетера.	13	6	2	-	-	5	12			-	-	9
Тема 6. Принципи методологічного оновлення. Мета: розкрити переосмислення постулатів з пов’язаних з концепцією причинності, ньютонівський матеріалістичний початок натуральної філософії та його переосмислення, позачасову оборотність подій та детермінованість процесів, концепцію постіндустріального суспільства.	11	4	2	-	-	5	9	2	1	-	-	9
Тема 7. Креативні філософсько-економічної думки України. Мета: розуміти філософію української думки, представників філософської школи	11	4	2	-	-	5	11	2		-	-	9

імператорського університету Св. Володимира, розвиток філософсько-економічного аналізу економіки.												
Тема 8. Криза ліберальної економіки. Мета: розуміти “Логіко – філософський трактат” Л. Вітгенштейна, перетин поглядів Л. Вітгенштейна з Дж.М. Кейнсом, логічний анатомізм та раціоналістичні вчення, критику традиційної метафізики. Макропідхід в дослідженнях Дж. М. Кейнса.	9	2	2	-	-	5	9					9
Тема 9. Філософія публічних фінансів. Податковий детермінізм. Мета: розуміти органічну теорію держави, детермінанту “цінне місце”, принцип “відкритого простору”, як основа процесу оподаткування землі, соціалізацію податків.	8	2	1	-	-	5	9					9
Разом за змістовим модулем 2	52	18	9	-	-	25	50	4	1	-	-	45
Усього годин	90	30	15	-	-	45	90	6	2	-	-	82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Філософія фінансів» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію кейсових завдань до відповідних тем дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Філософія фінансів. Прологомени. Завдання: зрозуміти суть філософії фінансів як область вивчення загальних, закономірних процесів у системі економічних відносин між державою, фізичними та юридичними особами. Складові філософських знань. Види відносин між науками. Підходи до вивчення фінансів та філософії фінансів.	5	10
2	Тема: Відкриття економічного буття в філософії. Завдання: зрозуміти атомістичні погляди на життя. Ойкос античної філософії. Трактат “ Ойкономіка ” Ксенофонта та “Ідеальна держава ” Платона. Добро діяльність Арістотеля.	5	9
3	Тема: Глобальне суспільство, економіка, фінанси.	5	9

	Завдання: розкрити акценти щодо взаємодії людини та суспільства. Визначення концепції людське суспільство. Принцип диференційованості глобального суспільства та його конвергенція. Держава, як альтернатива сучасного світоутворення. Послаблення економічних функцій держави та витіснення їх у гуманітарну сферу. Виробництво інтелектуальної сировини.		
4	Тема: Економічна суть філософії “Позитивного знання”. Завдання: розкрити утилітаризм для суспільства. Вчення “Laissez faire”. Ідеї користі та вигоди. Приватна власність і погляди Дж. Ст. Міля. Вчення про відчуття, як основа суб’єктивних традицій. Силогізм в думках мислителів. Позитивізм, як пророцтво, що само реалізується. Вивчення духовних інтересів окремих людей, як можливість вивчення проблем соціуму. Механічні методи аналізу та їх критика.	5	9
5	Тема: Неолібералізм: екзистенція економічної свободи. Завдання: досягнути інновація – як нова технологія по створенню дешевої продукції. Екзистенція Ж.П.Сартра, етичний характер поведінки людини. Космологічний еволюціонізм А. Бергсона. Творчий прорив як основа неолібералізму. Принципи конкурентності, як пріоритетні права суб’єктів економічної діяльності.	12	9
6	Тема: Принципи методологічного оновлення. Завдання: розкрити суспільні процеси в баченні О. Тофлера. Сучасний методологічний плюралізм. Закон логіка причинності системи зв’язків. омірності розвитку відносин у світі цивілізацій. Принцип нерівно важності розвитку. Критика Номо economicus. Методологічний індивідуалізм.	9	9
7	Тема: Креативи філософсько-економічної думки України. Мета: зрозуміти суть кризи політекономики. Тпарадигма історизму, як метод висвітлення процесів і явищ в економіці. Мораль – основний принцип у процесі вивчення економічних відносин у суспільстві. Відношення вітчизняних економістів до матеріального та не матеріального. Ноосфера І.В. Вернадського. Філософія господарства..	11	9
8	Тема: Криза ліберальної економіки. Завдання: зрозуміти моделювання ідеальних економічних систем. Позитивний характер досліджень. Негативні наслідки злиття науки та мистецтва. Антропологічна проблематика у філософії фінансів.	9	9
9	Тема: Філософія публічних фінансів. Податковий детермінізм. Завдання: зрозуміти поняття сервісного потоку та обслуговування землі. Процес вимірювання “використання землі”. Досвід Ніцше і переоцінки цінностей - нігілізм. Економічна діяльність, як результат узгоджених дій та мотивів поведінки окремих індивідів. Проблема корисності. Суб’єктивні та антропологічні цінності.	9	9
Усього годин		45	82

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп’ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;

- тестування;
- глосарій;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей;
- модульні контрольні роботи;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна добросовісність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Максимальна кількість балів для денної форми навчання складає: за перший модуль – 22,5 бали та за другий – 37,5 балів.

З навчальної дисципліни «Філософія фінансів» проводиться семестровий залік в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Залікове завдання містить 2 види робіт: теоретичні питання з дисципліни та тестові завдання.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: 3 теоретичних питання (по 10 балів), 5 тестів - по 2 бали (сумарно 10).

По 10 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань у першому завданні. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню.

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
Здобувач:		
5 (відмінно) A (90 – 100)	<ul style="list-style-type: none"> – має всебічні та глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; – засвоїв знання щодо теоретичних засад функціонування системи фінансових взаємозв'язків; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем функціонування та розвитку фінансових відносин на макро-, мезо- і мікрорівні. 	<ul style="list-style-type: none"> – вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B (80-89)	<ul style="list-style-type: none"> – показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; – вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) C (70-79)	<ul style="list-style-type: none"> – показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання та практичної діяльності; – опрацював основну літературу, рекомендовану програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – вдало виконав передбачені програмою завдання без критичних зауважень; – здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	<ul style="list-style-type: none"> – має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання й наступної роботи за спеціальністю; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає неточності при розв'язанні тестів.
3 (задовільно) E (50-59)	<ul style="list-style-type: none"> – має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів; – не може пов'язати

		теоретичний матеріал з практичними ситуаціями.
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX (35-49)	<ul style="list-style-type: none"> - не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; - допускає грубі помилки у відповідях; - має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. 	<ul style="list-style-type: none"> - допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою завдань; - показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	<ul style="list-style-type: none"> - не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; - допускає неприпустимі помилки у відповідях; - має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом і вимагає додаткового прослуховування навчальної дисципліни. 	<ul style="list-style-type: none"> - не вміє вирішувати передбачені програмою завдання; - не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
7,5		7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	40	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

1. Бланкерт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки. К.: Либідь, 2020. 654 с.
2. Булесєв І.П., Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Гаврікова А.В. Гроші та кредит. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 120 с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. К.: НІОС 2000. 416 с.
4. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 432 с.
5. Данильян О. Г. Філософія: підруч. Харків : Право, 2018. 432 с.
6. Жаворонок А.В., Федішин М.П., Ковальчук Н.О., Полагнин Д.Д. Історія фінансової науки: навч. посібник. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 210 с.
7. Коропецький І.С. Українські економісти XIX століття та західна наука. Київ: Либідь, 1993. 192 с.
8. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підруч. К.: Книга, 2015. 528 с.
9. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навчальний посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 416 с.
10. Макаров З. Ю. Філософія. Історія розвитку філософської думки: навч. посібник. / З. Ю. Макаров. Вінниця: Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. 232 с.
11. Федосов В.М. Фінанси: підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Знання, 2012. 687 с.
12. Шмиголь М. Ф. Основи філософії: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 412с.

8. Інформаційні ресурси

1. Пошукова система GOOGLE АКАДЕМІЯ. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
2. Український лінгвістичний портал «Словники України». URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
3. Проект „Відкритий світ інформаційних технологій”. URL: <http://idea-ukraine.org/>
4. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ). URL: <https://nlu.org.ua/>

5. Веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ). URL: <http://www.ukrbook.net/>
6. Веб-сайт „Бібліотеки в мережі Internet”. URL: <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>
7. Веб-сайт Бібліотеки Конгресу США. URL: <https://www.loc.gov/>
8. Веб-сайт Національної бібліотеки Франції. URL: <https://www.bnf.fr/fr21>
9. Система дистанційного навчання «MOODLE» Чернівецького національного університету. URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/>